

АКАДЕМИЯ ПО ФАРМАКОТЕРАПИЯ

МОДУЛ 2

ДИСЛИПИДЕМИИ

АКАДЕМИЯ ПО ФАРМАКОТЕРАПИЯ

Ръководство за поведение на ОПЛ
при липидни нарушения
(дислипидемии)

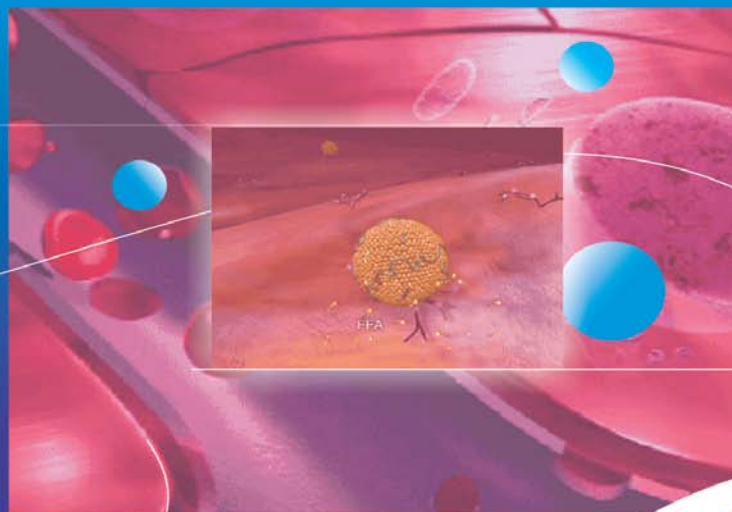
НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ
НА ОБЩО ПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ В БЪГАРИЯ

БЪГАРСКО НАУЧНО ДРУЖЕСТВО
ПО ОБЩА МЕДИЦИНА

РЪКОВОДСТВО

ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА
ОБЩОПРАКТИКУВАЩИЯ ЛЕКАР
ПРИ ЛИПИДНИ НАРУШЕНИЯ
(ДИСЛИПИДЕМИИ)

Използвани съкращения:

- МК/FFA – мастна киселина
- ОХ/ТС – общ холестерол
- ТГ/TG – триглицериди
- ХЕ/СЕ – холестеролови естери
- ФЛ/PHL – фосфолипиди
- ДЛП – дислипидемии
- ЛВП/HDL – липопротеини с висока плътност
- ЛНП/LDL – липопротеини с ниска плътност
- ЛМНП/VLDL – липопротеини с много ниска плътност
- МПЛ/IDL – липопротеини с междинна плътност
- СК - креатинкиназа
- ИБС – исхемична болест на сърцето
- МСБ – мозъчно-съдова болест
- ПСБ – периферно-съдова болест
- АН – артериално налягане
- ОПЛ – общопрактикуващ лекар

ЦЕЛ НА РЪКОВОДСТВОТО

- Да подпомогне ОПЛ в тяхната практическа дейност при лица с дислипидемии, използвайки информацията от съвременни клинични проучвания, приети и утвърдени от световни, европейски и български научни дружества.

- ОПЛ, който има непрекъсната връзка със своите пациенти, притежава **най-големи възможности за ранно откриване** на дислипидемиите, тяхната **профилактика и лечение**.
- Ако неговата дейност е успешна, може да се **намали риска от възникване на ранна атеросклероза** или **да спре развитието** на атеросклерозата, **да предотврати преждевременната смърт** или **да подобри качеството на живот на пациентите със ССЗ** .

- Липидите и липопротеините нямат референтни стойности в буквалния смисъл “от - до”, както е за другите биохимични вещества (показатели).
- Референтните им стойности са в зависимост от *рисковата категория* на пациентите и според *оценката на общия сърдечно-съдов риск*.
- Те служат за определяне на поведението на ОПЛ при провеждането на профилактичните и лечебни действия.

Постигането на прицелните нива
при пациенти от различни
рискови категории с
липидопонижаващи
медикаменти и средства е **важна**
задача за ОПЛ!

**ПРИЦЕЛНИ НИВА НА ЛИПИДИТЕ И ЛИПОПРОТЕИНИТЕ ЗА ТЕРАПЕВТИЧНИ ЦЕЛИ (В ММОЛ/Л)
NCEP, ADULT TREATMENT PANEL III, 2001**

LDL-C	НИВО
<i>оптимално</i>	<2.6
<i>почти оптимално</i>	2.6-3.3
<i>гранично</i>	3.4-4.1
<i>високо</i>	4.2-4.8
<i>много високо</i>	>4.9
HDL-C	
<i>ниско</i>	<1.0
<i>високо</i>	>1.6

ТС	НИВО
<i>желано</i>	<5.2
<i>гранично</i>	5.3-6.1
<i>високо</i>	>6.2
TG	
<i>нормално</i>	<1.7
<i>гранично</i>	1.7-2.18
<i>високо</i>	2.3-5.4
<i>много високо</i>	>5.5

**ПРИЦЕЛНИ НИВА НА ЛИПИДИТЕ И ЛИПОПРОТЕИНИТЕ ЗА ТЕРАПЕВТИЧНИ ЦЕЛИ (В ММОЛ/Л)
ADULT TREATMENT PANEL III UPDATE, 2004**

Асимптомни лица	TC < 5.0	LDL-C < 3.0
Лица с клиника за ССЗ	TC < 4.5	LDL-C < 2.5
Лица със захарен диабет	TC < 4.5	LDL-C < 2.5
Маркери за повишен СС риск	HDL-C < 1.0 мъже HDL-C < 1.2 жени	TG > 1.7

ПРИЦЕЛНИ НИВА НА LDL-C И NON -HDL-C СПОРЕД РИСКОВАТА КАТЕГОРИЯ НА ПАЦИЕНТА

РИСКОВИ КАТЕГОРИИ	10 ГОДИШЕН РИСК	ЦЕЛ ЗА LDL-C (mmol/l)	ЦЕЛ ЗА non-HDL-C (mmol/l)
0 - 1 рисков фактор	10-годишен риск $\leq 5\%$	< 4.1 mmol/l	< 3.4 mmol/l
> 2 рискови фактора	10-годишен риск $\leq 20\%$	< 3.4 mmol/l	< 4.1 mmol/l
ИБС или еквивалент на риск за ИБС	10-годишен риск $> 20\%$	< 2.6 mmol/l	< 4.9 mmol/l

ХОД НА ДИСЛИПИДЕМИИТЕ:

- Преди настъпването на атеросклероза протичат безсимптомно.
- При органни атеросклеротични промени в определена съдова област, ОПЛ трябва да търси насочено дислипидемия!

„Липидни нарушения“ или дислипидемии (ДЛП)
- нарушения в количеството и съотношението
между отделните липидни групи и липопротеини
в кръвта на човека.

Кога възникват Дислипидемиите?

1. Повишена продукция на липиди
2. Забавяне на катаболизма на липидите
3. Нарушение в катаболизма им
4. Всички възможни

Кога възникват Дислипидемиите?

1. Повишена продукция на липиди
2. Забавяне на катаболизма на липидите
3. Нарушение в катаболизма им
4. Всички възможни

Според етиологията си първичните са:
генетични и негенетични.

1.1. Първични генетични

дислипидемии - генетичен дефект, с наследствен характер

1.2. Първични негенетични

дислипидемии - под действието на различни външни ф-ри:

- *неправилно хранене*
- *намалена двигателна активност*
- *тютюнопушене и др.*

II. Биохимичен принцип – 6 фенотипа (класификация на Fredrickson):

- Тип I – **фамилна хиперхиломикронемия** при деца
(леко повишен TC и високи TG)
- Тип II A – **фамилна хиперхолестеролемиа**
(повишен TC и нормални TG)
- Тип II B – **фамилна комбинирана хиперлипидемия**
(високи TC и TG)
- Тип III – **фамилна дисбеталипопротеинемия**
(високи TC и TG)
- Тип IV – **първична хипертриглицеридемия**
(високи TG и нормален TC)
- Тип V – **фамилна хиперхиломикронемия** при
възрастни (високи TG, нормален или леко
увеличен TC)

**III. *Терапевтичен принцип* – според
Европейската асоциация по атеросклероза
(EAS)**

- 1. Хиперхолестеролемия**
(повишени TC и LDL-C)
- 2. Комбинирана хиперлипидемия**
(повишени TC, TG, LDL-C и VLDL-C)
- 3. Хипертриглицеридемия**
(повишени VLDL-C и TG)

ДИАГНОЗА:

- **Лабораторна** - изследване на липидния профил (количеството на отделните липидни съставки).
- Изисквания за достоверност на лабораторния анализ:
  - *На гладно, 12-14 ч. след последен прием на храна*
  - *Без прием на алкохол 48 ч., а тютюнопушене и кафе - в деня на анализа*
  - *Извън менструалния цикъл на жената*
  - *Без бактериална и вирусна инфекция*

- Изследване за TC и HDL-C може **по всяко време на денонощието!**
- Изследване за TG и LDL-C - **задължително на гладно!**
- При дислипидемия у повече от 2 кръвни родственика - тя се приема за **фамилна!**

Ранно откриване на дислипидемиите преди органните увреждания и клиничните прояви - само *чрез медицински скрининг!*

- Основен скринингов тест е измерване ТС в кръвни проби чрез венепункция или изследване на периферна кръв!
- При $ТС < 5.0 \text{ mmol/l}$ (при 2 измервания за период от 1 - 8 седмици) - скрининг след 5 години.
- При $ТС > 5.0 \text{ mmol/l}$ – изследване на пълен липиден статус (ТС, TG, HDL-C, LDL-C, VLDL-C).

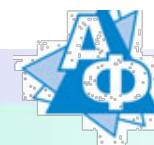

- Оценката на сърдечносъдовия риск от ОПЛ определя **вида и интензивността на профилактичните мерки** – хранителен режим, стил на живот, медикаменти и др.
- За измерване и оценка на сърдечносъдовия риск се използва **SCORE** (Systematic Coronary Risk Evaluation)

ПОВЕДЕНИЕ ПРИ БЕЗСИМПТОМНИ ДЛП В ЗАВИСИМОСТ ОТ РАЗМЕРА НА АБСОЛЮТНИЯ СЪРДЕЧНО-СЪДОВ РИСК (ПЪРВИЧНА ПРОФИЛАКТИКА)

ОБЩ РИСК < 5%	ОБЩ РИСК > 5%
ТС < 5 mmol/l	ТС > 5 mmol/l
<p>Поведение:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съвет за промяна в начина на живот; • Подържане на ТС под 5 mmol/l; • Проследяване минимум на 5 години. 	<p>Поведение:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Измерете на гладно ТС, HDL-C и TG; • Определете LDL-C; • Съвет за промяна в начина на живот поне за 3 месеца; • Повторни изследвания.
<p>Цел: ТС < 5 mmol/l и LDL-C < 3 mmol/l</p>	<p>Резултат 1: ТС > 5 mmol/l и LDL-C > 3 mmol/l</p>
	<p>Поведение:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Придържане към промяната в начина на живот; • Започване на медикаментозна липидо-понижаваща терапия • Контрол на 3 месеца
	<p>Резултат 2: ТС 5 - 8 mmol/L LDL-C < 3.0 mmol/L</p>
	<p>Поведение:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съвет за промяна в начина на живот; • Ежегоден контрол; • Ако общия риск остава > 5% да се включат медикаменти за понижаване на ТС < 4.5 mmol/l и LDL-C < 2.5 mmol/l.

НЕФАРМАКОЛОГИЧНИ ЛИПИДО-ПОНИЖАВАЩИ МЕТОДИ И СРЕДСТВА

- **Промяна в начина на живот** - първа стъпка за коригиране на дислипидемиите, която отстранява рисковите фактори.

ОПЛ трябва да препоръча на лицата с дислипидемии (независимо за първична или вторична профилактика) да направят следното:

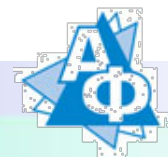
- Преустановяване на *тютюнопушенето*
- Повишаване на *двигателната активност*
- Намаляване на *телесното тегло* (ИТМ да бъде под 25 kg/m²)
- Спиране на злоупотребата с *алкохол* (до 250 ml червено вино дневно)
- Избягване на *психо-емоционалния стрес*

ФАРМАКОЛОГИЧНИ ЛИПИДО-ПОНИЖАВАЩИ ЛЕКАРСТВЕНИ СРЕДСТВА

СТАТИНИ

- средства на **първи избор** за лечение на повишен LDL-C независимо от първоначалното му ниво; по-голям ефект при пациенти с TC > 5 mmol/l
- по-малко ефективни при намаляване на TG
- показани при всички болни с висок риск от ССЗ (ИБС, ПСБ, МСБ) и ЗД.
- намаляват сърдечно-съдовите инциденти и общата смъртност.

Лечебни ефекти:

- понижават LDL-C от 18 до 55%
- максимален ефект след 4 - 6 седмици
- оптимално време за прием - *вечер*
- с нарастване на дозата се повишава ефикасността им

Какви са страничните им ефекти?

1. Главоболие
2. Мускулни болки
3. Влошаване на чернодробната функция
4. Парестезия
5. Гастроинтестинални оплаквания
6. Рядко обриви и свръхчувствителност
7. Всички възможни

Странични ефекти са:

1. Главоболие
2. Мускулни болки
3. Влошаване на чернодробната функция
4. Парестезия
5. Гастроинтестинални оплаквания
6. Рядко обриви и свръхчувствителност
7. Всички възможни

Преустановяване приема на статици:

- 3 x повишаване на ALAT
- 10 x повишаване на креатинкиназата
- миопатия
- предиспозиция към бъбречна недостатъчност

ЗАПОМНЕТЕ!

- Преди лечение със статин - *изследвайте чернодробната функция* (ASAT, ALAT, AP, GGTP)
- Чернодробната функция *мониторирайте* едновременно с липидния профил *през първите 12 седмици.*
- Намалявай дозата при пациенти с *тежка БН* (креатининов клирънс < 10 ml/min).
- Могат да се приемат *и от деца.*

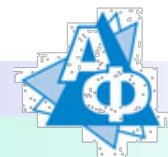
МАКСИМАЛНИ ДОЗИ И ЕФИКАСНОСТ НА ОСНОВНИТЕ ВИДОВЕ СТАТИНИ

Характеристика	Atorvastatin	Rosuvastatin	Simvastatin	Pravastatin	Lovastatin	Fluvastatin XL
Максимална доза (mg/d)	80	40	80	40	80	80
Максимално понижаване на серумен LDL-C (%)	60	55	47	34	40	38
Понижаване на серумни TG (%)	29	26	18	24	16	31
Повишаване на HDL-C (%)	6	9.2	12	12	8.6	12

ДОЗОЗАВИСИМА ЕФИКАСНОСТ НА СТАТИНИТЕ ЗА ПОНИЖАВАНЕ НА LDL-C

Дневна доза (в mg)	Atorvastatin	Rosuvastatin	Simvastatin	Pravastatin	Lovastatin	Fluvastatin
10	- 37%	-46%	- 30%	- 22%	-	-
20	- 43%	-52%	- 38%	- 32%	- 27%	-22%
40	- 50%	-55%	- 41%	- 34%	- 34%	- 35%
80	- 60%	-	- 47%	-	- 42%	- 38%

ФИБРАТИ

- показани за лечение на хипертриглицеридемия
- при пациенти със ССЗ и нисък HDL-C или ↑високи TG.

Механизми на действие и лечебни ефекти:

- най-мощните сега фармакологични средства за лечение на хипертриглицеридемия
- ефективни за увеличаване на HDL-C
- с различен ефект върху LDL-C

Холестерол-абсорбционен инхибитор (Езетимиб)

- при хиперхолестеролемиа
- съпътстващо средство към промяна начина на живот, диета и статини
- когато отговорът на пациента към самостоятелно прилаганите методи е неадекватен.
- Ezetrol tb. 10 mg;
- Vytorin – Ezetimib 10 mg + Simvastatin 20 mg

Други медикаменти:

- Полиненаситени мастни киселини (омега-3-мастни киселини) – при високи ТГ
- Йонообменни смоли – безопасни, гастроинтестинални странични ефекти
- Никотинова киселина – при непоносимост или недостатъчен ефект от статини; при изолирано ниско ниво на HDL-C

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

